Андижон вилояти ҳокимлиги расмий портали

Ўзбекистонда электрон ҳукумат динамикаси

Ўзбекистон 2030 йилгача БМТнинг Электрон ҳукуматни ривожлантириш индекси ва Бутунжаҳон банкининг Тадбиркорликни юритиш индексида 30та энг ривожланган мамлакатлар сафига кириши керак.

Техника ва ахборот асри сифатида изоҳланаётган айни даврда ривожланган дунё мамлакатлари билан қадам-бақадам бўлиш зарурий талабдир. Бугунги кунда интернет ўз кўлами жиҳатидан жамиятнинг барча соҳа ва жабҳаларига кирган экан, ундан унумли, тўғри ва холисона фойдалана олиш зарур. Кўпгина давлатларда давлат бошқарувининг электрон воситалар орқали амалга оширилаётгани, шу билан бирга, электрон ҳукумат тизимини жорий этилаётгани бунга яққол мисолдир.

Электрон ҳукумат, бу – рақамли технологиялар, интернет ва замонавий оммавий ахборот воситалари асосида давлат хизматларини тақдим қилиш жараёнини, фуқаролар ва бошқарув органларининг ўзаро муносабатларини доимий оптималлаштириш демакдир. Ўзбекистонда ҳам дунёнинг бошқа мамлакатлари каби электрон ҳукуматни ривожлантиришга катта эътибор қаратилган.

Республикамизда электрон ҳукуматнинг асоси 2003 йилда имзоланган «Ахборотлаштириш тўғрисида»ги қонуннинг қабул қилиниши билан боғлиқ. Унда ахборотлаштириш соҳасидаги давлат сиёсатининг асосий йўналишлари белгиланган, хусусан:

- Ўзбекистон Республикасининг ягона ахборот майдонини яратиш;
- давлат ахборот ресурсларини шакллантириш, ахборот тизимларини яратиш ва ривожлантириш, уларнинг мувофиқлиги ва ўзаро ҳамкорлигини таъминлаш.

Давлат бошқаруви тизимини ахборотлаштириш бўйича «Электрон ҳужжат айланиши тўғрисида» ва «Электрон ҳукумат тўғрисида»ги қонунлар муҳим аҳамият касб этади. Бу қонунларнинг биринчиси марказий ва жойлардаги ҳукумат бошқарув органларида ахборот тизимлари орқали муассасалар ўртасида ҳужжат алмашиниш масалаларини тартибга солади.

«Электрон ҳукумат тўғрисида»ги қонун электрон ҳукумат соҳасини давлат томонидан тартибга солишни белгилаб беради, шунингдек, давлат хизматлари кўрсатишни мувофиқлаштиради. Қонунда электрон давлат хизматларининг ягона реестрини юритиш шартлари ва электрон давлат хизматларининг сифатини баҳолаш тартиби кўрсатилган. мазкур қонунга мувофиқ давлат бошқарувига тегишли электрон ҳукуматнинг асосий вазифалари қуйидагилардан иборат:

- давлат органлари фаолияти самарадорлиги, тезкорлиги ва шаффофлигини таъминлаш, уларнинг масъулияти ва ижро интизомини кучайтириш, аҳоли ва тадбиркорлик субъектлари билан ахборот алмашишни таъминлашнинг қўшимча механизмларини яратиш;
- аҳоли ва тадбиркорлик субъектлари билан ўзаро муносабатларни амалга оширишда электрон ҳужжат айланиши, давлат органларининг ўзаро ҳамкорлиги ва уларнинг маълумотлар базалари ўртасида ахборот алмашинуви механизмларини шакллантириш ҳисобига давлат бошқарув тизимида «бир дарча» тамойилини жорий этиш.

Бугунги кунга келиб, электрон ҳукуматнинг етарлича мувофиқлаштирилган архитектураси мавжуд. У Ягона интерактив давлат хизматлари портали (ЯИДХП) ва давлат органларининг алоҳида порталларидан иборат.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2013 йил 27 июндаги 1989-қарори ижросини таъминлаш мақсадида электрон ҳукуматнинг ахборот тизимлари комплекслари ишлаб чиқилиб, ишга туширилди. Бугунги кунда интерактив давлат хизматлари жисмоний ва юридик шахслар, кўчмас мулк, автотранспорт воситаларининг маълумотлар базалари, шунингдек, маълумотномалар ва классификаторларнинг маълумотлар базасидан фойдаланган ҳолда тақдим этилмоқда.

Ягона интерактив давлат хизматлари портали 2013 йилда яратилган бўлиб, бугунги кунда 300дан зиёд давлат хизматларидан фойдаланиш имконини беради. 2017 йил май ойида 65та хизматни тақдим этувчи ЯИДХП (му2.gov.uz)нинг янги талқини ишга туширилди. Унда қуйидаги функциялар жорий этилган:

- фойдаланувчилар ҳақидаги маълумотларни марказий маълумотлар базасидан фойдаланиш орқали автоматик тарзда олиш;
- Электрон ҳукумат фойдаланувчиларини аниқлашда Ягона идентификация тизимидан фойдаланиш имконияти;
- жисмоний ва юридик шахслар учун шахсий кабинетларни яратиш имконияти.

Бундан ташқари, фуқаролар ва тадбиркорлик субъектлари 50дан ортиқ турдаги фаолиятни лицензиялаш учун ЯИДХП орқали ариза топширишлари мумкин. Хусусан, кўчмас мулк, божхона, солиқ ва архив ишлари йўналишлари шулар жумласидандир. Шу билан бирга, фуқаролик ва хориж паспортлари учун электрон аризаларни расмийлаштириш мумкин.

Фуқаролар орасида фойдаланилаётган электрон ҳукуматнинг бошқа бир қатор лойиҳалари ҳам катта муваффақиятларга эришган. Хусусан, id.gov.uz Ягона идентификация тизими электрон рақамли имзодан фойдаланган ҳолда барча электрон ҳукумат тизимида ҳар бир шахс учун битта ҳисоб қайдномасини яратадиган қулай воситадир.

Очиқ маълумотлар портали (data.gov.uz) 128 давлат органининг 3517 электрон маълумотлар тўпламига эга. Ушбу электрон ахборот манбаидан фойдаланиш динамикаси кундан-кунга ортиб бормоқда.

Барча ахборот тизимлари комплекслари орасида энг кўп юклаб олинадигани «Лицензия» АТКдир. Унда 130000 лицензия ва рухсатномалар ҳақида маълумотлар жойланган. 44 фаолият тури бўйича лицензия олиш учун ариза топшириш мумкин бўлиб, ушбу аризаларнинг асосий қисми белгиланган муддатда кўриб чиқилади.

Электрон ҳукумат давлат ва жамият ўртасидаги ўзаро муносабатларнинг тобора самарали воситасига айланмоқда. Қонунчилик ҳужжатлари таъсирини баҳолаш тизими (SOVAZ) бунинг исботидир. У электрон ҳукумат фаолиятининг мамлакат Конституцияси қоидаларига мувофиқлигини тасдиқловчи очиқлик, ошкоралик ва сўз эркинлиги тамойиллари асосида иш олиб боради. SOVAZ порталининг янги талқини 2018 йилда ишга тушиши режалаштирилган бўлиб, унда давлат органлари онлайн тартибда норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар лойиҳалари бўйича овоз беришлари мумкин. Келгусида уни «Электрон парламент» тизими билан интеграциялаш режалаштирилган.

Бугунги кунда электрон ҳукуматни ривожлантириш даражасига кўра дунёдаги мамлакатлар рейтингида Ўзбекистон мавқеи анча кўтарилган. Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Электрон ҳукумат бўйича (2016) тадқиқотида Ўзбекистон 20 поғона юқори ўринга кўтарилди ва 193 давлат орасида 80-ўринни эгаллади.

Миллий электрон ҳукуматни янада ривожлантиришнинг муҳим натижаси сифатида, Ўзбекистон 2030 йилгача БМТнинг Электрон ҳукуматни ривожлантириш индекси ва Бутунжаҳон банкининг Тадбиркорликни юритиш индексида 30та энг ривожланган мамлакатлар сафига кириши керак. Шу мақсадда, келгусида ақлли технологиялардан фойдаланган ҳолда электрон ҳукуматни ривожлантириш ва ахборот хавфсизлиги масалалари бўйича электрон ҳукумат хизматларини тўлиқ интеграциялаш кўзда тутилмоқда.

Тадқиқотнинг яна бир муҳим кўрсаткичи БМТнинг фуқаролар, корхоналар ва давлат ҳокимияти органлари ўртасида мулоқот қилиш учун АКТдан фойдаланиш самарадорлигини баҳолайдиган индекс (E-Participation Index) ҳисобланади. Ўзбекистон 2014 йилда 71-ўринда бўлган бўлса, 2016 йилда 47та поғонага кўтарилиб, рейтингда 24-ўринни эгаллади. Сўров натижаларига кўра, алоқа порталлари (e-kommunal.uz), Очиқ маълумотлар портали (data.gov.uz) ва қонун ҳужжатларини муҳокама қилиш порталининг (regulation.gov.uz) ишга туширилиши жамоатчилик билан очиқлик, ошкоралик ва самарали мулоқотни таъминлашнинг асосий омили бўлди.

Юртимизда электрон ҳукумат тизими кундан-кунга ривожланиб бормоқда. Унинг асосий вазифаси эса аҳоли учун ҳақиқатда фойдали бўлган халқнинг талаб ва эҳтиёжларини ҳисобга олган ҳолда давлат хизматларини тақдим этиш тартибини доимо такомиллаштириб бориш, хусусан, аҳоли ва тадбиркорлик субъектларига электрон хизматлар кўрсатиш бўйича интерактив фаолиятни таъминлашдир.

□□□

□□□

Xabar.uz сайтидан олинган